

**Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана
Франка**

Уляна ГАЛІВ, Михайло ПАНОЧКО

**ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА:
завдання для самостійної роботи студентів**

Навчально-методичний посібник

Дрогобич, 2024

УДК 81'1(072)

Г15

*Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол 6 від 27 червня 2024 р.)*

Рецензенти:

Огар А. О., кандидат філологічних наук, доцент (кафедра фундаментальних дисциплін початкової освіти, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка);

Савченко О. О., кандидат філологічних наук, доцент (кафедра практики англійської мови, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Галів У. Б., Паночко М. М.

Вступ до мовознавства : навч. посібн. Дрогобич : Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2024. 40 с.

Навчально-методичний посібник побудований відповідно до освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня та укладено відповідно до робочої навчальної програми дисципліни «Вступ до мовознавства». Складається він із загальних положень, планів і завдань до практичних занять, завдань для самостійної роботи, питань до іспиту та завдань для самостійної і контрольної роботи. Зазначена дисципліна є базовою для вивчення інших дисциплін мовознавчого циклу, а також для вироблення практичних навичок аналізу мовних процесів.

Навчально-методичний посібник адресований для студентів різних спеціальностей Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

© Галів У.Б., Паночко М.М., 2024
© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,

ВСТУП

Курс «Вступ до мовознавства» – самостійна базова дисципліна, яка посідає особливе місце у процесі підготовки студентів філологічних спеціальностей: знайомить їх із основами теорії науки про мову, з системою понять і термінів, виробляє початкові навички наукового аналізу. Основні проблеми, що охоплює курс: природа й сутність мови; структура мови; зв'язок мовознавства з іншими науками; походження мови та закономірності розвитку мов світу; виникнення й розвиток письма; класифікація мов світу за походженням і за будовою; шляхи й методи вивчення мовного матеріалу тощо.

Пропонований навчально-методичний посібник має на меті допомогти студентам самостійно організувати свою підготовку до занять, оволодіти відповідними знаннями у формуванні мовних навичок. Видання відповідає чинній програмі зі вступу до мовознавства. У посібнику вміщено контрольні питання й практичні завдання до занять, завдання для самоконтролю, практичні завдання й запитання для контролю з виконанням індивідуальної роботи, взірці підсумкових письмових робіт, список рекомендованої літератури, список літератури до курсу.

Практичні завдання різних типів мають на меті закріпити й поглибити набуті теоретичні відомості з лінгвістики, виробити навички спостереження за явищами мови в їхньому науковому аналізі, відкривають можливість самостійного пошуку відповіді. Мета самостійної роботи – набуття додаткових знань, перевірка отриманих знань на практиці, вироблення фахових та дослідницьких умінь і навичок.

Курс побудовано так, щоб студенти оволоділи інформацією про мовне розмаїття світу, проблеми й виклики, які постають перед мовними спільнотами, осягнули важливість вивчення мовознавства для опанування інших гуманітарних дисциплін, навчилися самостійно працювати з науковою та довідковою літературою.

Навчально-методичний посібник рекомендовано студентам філологічних спеціальностей закладів вищої освіти, а також викладачам дисципліни «Вступ до мовознавства».

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Предмет, завдання науки про мову. Система мовознавчих дисциплін.
2. Методи дослідження мови. Класифікації мов світу: генеалогічна, типологічна. Живі та мертві мови.
3. Мова, її природа, функції, теорії походження мови. Мова і мислення. Мова і мовлення.
4. Система знаків у мові. Структура мови. Мовні рівні та їхні одиниці.
5. Фонетика, її розділи. Предмет фонетики. Три аспекти вивчення звуків. Класифікація звуків. Фонетичне членування мовленнєвого потоку.
6. Фонетичні процеси. Орфоепія. Транскрипція і транслітерація.
7. Лінгвістичний аспект у вивченні звуків. Фонологічна система мови. Диференційні та інтегральні ознаки фонем.
8. Письмо, значення письма. Графіка. Орфографія та її принципи.
9. Лексикологія, її розділи та предмет вивчення. Слово, його значення. Лексико-семантичні категорії.
10. Стилїстична диференціація словникового складу мови.
11. Фразеологія. Історичний розвиток значень слів. Лексикографія. Принципи побудови словників різних типів.
12. Етимологія. Принципи наукової етимології. Історичні зміни в лексиці. Ономастика.
13. Граматика: предмет і значення. Морфологічна будова слова.
14. Морфологія. Характеристика основних частин мови та своєрідність їх виділення в різних мовах світу.
15. Синтаксис як розділ граматики. Словосполучення. Речення та його ознаки. Складне синтаксичне ціле. Актуальне членування речення.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Предмет, завдання науки про мову

1. Предмет, завдання науки про мову.
2. Система мовознавчих дисциплін.
3. Зв'язок мовознавства з іншими науками.
4. Розділи мовознавства.

Завдання:

1. Із довідкових джерел випишіть 5 різних дефініцій про мову. Поясніть, як ви розумієте кожную з них.
2. Запишіть 10 висловлювань відомих людей (письменників, громадських діячів) про мову.
3. Випишіть декілька висловів або притч із Біблії про силу Слова.
4. Поясніть зв'язок мовознавства з гуманітарними та природничими науками.
5. Назвіть основні етапи розвитку мовознавства.
6. Напишіть власне висловлювання на тему: «Мовне «я» – це...».

Рекомендована література:

1. Голубовська І. О., Лучканин С. М., Чемес В. Ф. та ін. Вступ до мовознавства : підручник. Київ : Академвидав, 2016. 320 с.
2. Дубічинський В. В. Вступ до мовознавства. Харків, 2002. 241 с.
3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ, 2009. 336 с.
4. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 368 с.
5. Левицький А.Е., Сингаївська А.В., Славова Л.Л. Вступ до мовознавства : навчальний посібник. Київ, 2006. 104 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Методи дослідження мови. Класифікації мов світу

1. Методи дослідження мови.
2. Класифікації мов світу: генеалогічна, типологічна.
3. Живі та мертві мови.

Завдання:

1. Розкрийте суть порівняльно-історичного, зіставного, типологічного, структурного, описового методів мовознавства.
2. Поясніть відмінність між генеалогічною та типологічною класифікаціями мов.
3. Прослухайте онлайн-лекцію Костянтина Тищенка «Гени, мова, Україна: генетичні і мовні контакти». Занотуйте основні думки.
4. Підготуйте роздаткові картки для практичного заняття на тему: «Генеалогічна класифікація мов».
5. Знайдіть і законспектуйте інформацію про мертві мови. Обґрунтуйте причини занепаду мов.
6. Прочитайте тексти. Доведіть (на основі фактів), чому небезпечним для людства є зникання мов. Запишіть власні міркування:

№ 1. Коли зростає кількість нерідномовних людей у надрах народу, то зростає й негативна енергетика, що діє на нього і виявляється у природних та соціальних катаклізмах, хворобах, фізичній і моральній деградації та в іншому лихові. Чи не з діянням цього закону світобудови пов'язані сьогочасні біди й катастрофи в Україні? Питання, ясна річ, риторичне. Адже світова спільнота рясніє численними прикладами того, як зникали з історичної арени народи, що зрікалися рідної мови як своєї головної ідентифікаційної ознаки. Загалом до Різдва Христового людство говорило дванадцятьма тисячами мов, на початку нового часу – десятьма, до XV століття – дев'ятьма, а нині – близько шістьма тисячами. Як же збіднів наш світ! Народи після відмови від рідного слова зникали не тільки в

минулому, цей процес триває й тепер. У наш час, наприклад, зникли мова аборигенів півночі Японії та острова Сахалін – айнська, убихська мова, останній носій якої помер у Туреччині в початках 90-х років. За прогнозами вчених, 5400 мов світового лінгвістичного атласу (60 % від усієї кількості їх) нині перебувають під загрозою зникнення. Як прогнозують мовознавці, у XXI столітті за рік на планеті зникає в середньому 12 мов, а до кінця вже цього століття має зникнути половина з використовуваних нині мов (В. Федоренко. Рідна мова – Божа благодать. *Дивослово*. 2009. № 2. С. 3).

№ 2. Забуття загрожує, по-перше, мовам невеликих народів. За даними ЮНЕСКО, мова може існувати й передаватися з покоління в покоління, коли число її носіїв не менше ніж 100 тисяч осіб. Наразі мовою тубільних мешканців Аляски „іак” послуговується лише одна мешканка цього штату, говір „удіхе” в Сибіру використовують близько 100 осіб, а мовою „арікапу” спілкується лише шестеро бразильських індіців-одноплемінників. Бачите, яка сумна статистика...

Цікаво, що більше ніж половина наявних мов припадає лише на вісім країн: Папуа, Нову Гвінею, Індонезію, Нігерію, Індію, Мексику, Камерун, Австралію та Бразилію. Але одночасно з відмиранням мов відбувається і зворотний процес. Так, наприклад, було свого часу відновлено іврит, яким говорить сьогодні понад 5 мільйонів ізраїльтян. Понад 10 тисяч мешканців Гавайських островів заговорили практично забутою ще десятиріччя тому рідною мовою, мешканці хочуть повернути втрачені мови племен майя, а новозеландці – маорі. Але співвідношення між померлими і відновленими мовами все одно катастрофічне (Д. Харрісон. „Зникнення мови – це загибель етносу і втрата для людства”. *Урок Української*. 2006. № 7. С. 58).

Рекомендована література:

1. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ, 2009. 336 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 368 с.

3. Левицький Ю.-М. Мови світу: енциклопедичний словник. Львів : Місіонер, 1998. 204 с.
4. Радевич-Винницький Я. Мовна складова національного буття: Студії з української лінгвонаціології. Київ – Дрогобич : Посвіт, 2013. 266 с.
5. Тищенко К. М. Мовні контакти: свідки формування українців. Київ : Аквілон-плюс, 2006. 416 с.
6. Шевельов Ю. Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії (1947–1953 рр.). Київ : Темпора, 2012. 664 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Мова, її природа, функції, теорії походження мови

1. Природа, сутність та функції мови.
2. Теорії походження мови.
3. Мова і мислення.
4. Мова і мовлення.

Завдання:

1. Підготуйте презентацію «Адаптація людини до мови» за книгою Д. Еверетта «Походження мови. Як ми навчилися говорити».
2. Простежте взаємозв'язки мови і мислення за працею О. Потебні «Думка і мова».
3. Обґрунтуйте лінгвістичну концепцію Ф. де Соссюра про мову і мовлення.
4. Речення *«Хлопець читає газету»* є фактом мови чи мовлення? Аргументуйте.
5. Законспекуйте основні відмінності між мовою та мовленням.

Рекомендована література:

1. Еверетт Деніел. Походження мови. Як ми навчилися говорити. Київ : Наш формат, 2019. 344 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 368 с.
3. Соссюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. Київ : Основи, 1998. 324 с.
4. Тищенко К. Основи мовознавства : системний підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2007. 308 с.
5. Ющук І. П. Вступ до мовознавства. Київ : Рута, 2000. 128 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Мова як система. Структура мови

1. Поняття системи і структури мови.
2. Мова як гетерогенна система.
3. Мова як знакова система.
4. Класифікація знакових систем.
5. Мовні рівні та їх одиниці.

Завдання:

1. Чому мова є системою систем?
2. Які знаки вам відомі? Проаналізуйте види знакових систем.
3. Що таке лінгвосеміотика? Окресліть розвиток лінгвосеміотики в Україні на початку ХХІ ст.
4. Які мовні рівні вам відомі? Чи можуть одиниці, що виникають на одному мовному рівні, функціонувати як одиниці іншого мовного рівня?
5. Яка властивість мовного знака спостерігається при порівнянні таких слів: укр. *годинник*, англ. *clock* та *watch*, нім. *Uhr*, фр. *perdule* та *horloge* ?
6. Яку властивість мовного знака видно з зіставляваних слів: укр. *час*, англ. *Time*. нім. *Zeit* ?

Рекомендована література:

1. Донець Л. С., Мацько Л. І. Вступ до мовознавства: практикум. Київ : Вища школа, 1989. 198 с.
2. Дубічинський В. В. Вступ до мовознавства. Харків, 2002. 241 с.
3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ, 2009. 336 с.
4. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 368 с.
5. Левицький А. Е., Сингаївська А. В., Славова Л. Л. Вступ до мовознавства : навчальний посібник. Київ, 2006. 104 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Фонетика. Аспекти вивчення мовних звуків

1. Фонетика, її розділи. Предмет фонетики.
2. Три аспекти вивчення звуків.
3. Класифікація звуків.
4. Фонетичне членування мовленнєвого потоку.

Завдання:

1. Підберіть слова за поданою артикуляційною характеристикою:

а) приголосний, дзвінкий, задньоязиковий, зімкнений, проривний, твердий;

б) голосний, заднього ряду, високого підняття, лабіалізований, наголошений;

в) приголосний, сонорний, губний, губно-губний, зімкнено-прохідний, носовий, твердий;

г) приголосний, глухий, задньоязиковий, зімкнений, проривний, твердий;

г) голосний, заднього ряду, низького піднесення, нелабіалізований, ненаголошений.

2. Наведіть приклади слів, де б тверді і м'які приголосні утворювали смислорозрізнявальні пари.

3. Підготуйте повідомлення на тему: а) «Феномен звука»; б) «Фонетична краса української мови».

4. Опрацюйте розділ «Фонема і звук» із монографії Ю. Шевельова «Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії (1947–1953 рр.)».

Рекомендована література:

1. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ, 2009. 336 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 368 с.

3. Росетті А. Вступ до фонетики. Київ : Вища школа, 1974. 140 с.
4. Сербенська О. Голос і звуки рідної мови. Львів : Апріорі, 2020. 280 с.
5. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови. Харків, 2002. 1054 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Фонетичні процеси

1. Фонетичні процеси. Модифікації фонем.
2. Орфоепія.
3. Транскрипція і транслітерація.

Завдання:

1. Випишіть слова, у яких відбулася асиміляція приголосних за м'якістю. Запишіть їх фонетичною транскрипцією. Проаналізуйте слова, в яких асиміляція не відбулася.

Світ, у молитві, у місці, вишня, свято, на вікні, сьогодні, дні, петля, сміх, пісня, самотні, у січні, напровесні, людяність, кузня, відцідити, відділення, дзвін.

2. Виберіть фонетичні слова, у яких відбувається асиміляція за дзвінкістю. Запишіть їх фонетичною транскрипцією.

Світ був, сніг, молотьба, хоч би, наш брат, голос дзвенів, вокзал, отже, осьде, пісня, так далі, беріть же, сніг, тліти, у нас буде, сниться, кісьба.

3. Затранскрибуйте слова. Поясніть явище асиміляції у словах кожного рядка:

- а) боротьба, вокзал, футбол, анекдот, просьба;
- б) без жартів, з джерела, милуєшся, відзначити, короткий;
- в) нігті, кігті, дьогтю, вогко, легко;
- г) сніг, щастя, повість, радістю, сьогодні.

4. Виберіть слова, у яких відбулася дисиміляція приголосних звуків. Схарактеризуйте її види.

Брести, сердешний, соняшник, бджола, рушниця, нігті, точно, молочний, просьба, колідор, потішний, місячний пишний.

5. Запишіть по 5 прикладів вокалічної акомодатії в українській та англійській мові.

6. Простежте явище метатеми у слов'янських та романо-германських мовах. Запишіть декілька прикладів.

7. Запишіть текст фонетичною транскрипцією.

Люблю чернігівську дорогу – весною, влітку, восени. Там досі моляться Стрибогу високі в сонці ясени (Л. Костенко).

Рекомендована література:

1. Бевзенко С.П. Вступ до мовознавства: Короткий нарис : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2006. 143 с.
2. Дорошенко С. І., Дудик П.С. Вступ до мовознавства. Київ : Вища школа, 1974. 296 с.
3. Росетті А. Вступ до фонетики. Київ : Вища школа, 1974. 140 с.
4. Сербенська О. Голос і звуки рідної мови. Львів : Апріорі, 2020. 280 с.
5. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови. Харків, 2002. 1054 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Лінгвістичний аспект у вивченні звуків

1. Лінгвістичний аспект у вивченні звуків.
2. Фонологічна система мови.
3. Диференційні та інтегральні ознаки фонем.

Завдання:

1. Проаналізуйте головні вияви голосних фонем, які містяться в поданих реченнях:

Борітеся – поборете! Вам Бог помагає! (Т. Шевченко). Я не люблю нещасних. Я щаслива. Моя свобода завжди при мені (Л. Костенко). Торуй свій шлях – той, що твоїм назвався, той, що обрав тебе навіки вік (В. Стус). Дозволь мені, мій вечоровий світе, упасти зерням в рідній борозні (В. Стус).

2. Доведіть, що звуки [і] та [и] є виявами різних фонем.

3. Виберіть слова, в яких можна вимовляти факультативні варіанти голосних фонем.

Борона, заметіль, борода, поліно, робіть, корінчик, косіть, сиди, посиденьки, дитина, мужніх, осінній, темний, печериця.

4. Подані слова поділіть на чотири групи: а) містять тільки головні вияви фонем; б) позиційні вияви фонем; в) комбінаторні вияви фонем; г) позиційні і комбінаторні вияви фонем.

Весло, принесений, розширений, вогкість, вчителька, вовк, боїшся, легіт, обідній, розповідь, дзвінок, незчутися, доріжка, язик, приказка, листя, вітчизна, творчість, торгівля, вощина, дівчина, завтра, міський, торішнє, завітчати, листівка, гуля, передмістя, просьба.

Рекомендована література:

1. Бевзенко С. П. Вступ до мовознавства : короткий нарис : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2006. 143 с.
2. Левицький А.Е., Сингаївська А.В., Славова Л.Л. Вступ до мовознавства : навчальний посібник. Київ, 2006. 104 с.

3. Росетті А. Вступ до фонетики. Київ : Вища школа, 1974. 140 с.
4. Сербенська О. Голос і звуки рідної мови. Львів : Апріорі, 2020. 280 с.
5. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови. Харків, 2002. 1054 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Графіка. Орфографія

1. Письмо, значення письма.
2. Графіка.
3. Орфографія та її принципи.

Завдання:

1. Коротко опишіть історію двох алфавітів – кириличного і латинського.
2. За яким принципом орфографії пишуться слова:
Село, дуб, зуб, фото, милуєшся, сміється, вранці, ведмідь, левада, лимон, кишеня, тижневий, просьба, риба, буря, весілля.
3. Наведіть приклади піктограм, ідеограм. Обґрунтуйте свою відповідь.
4. Запишіть своє прізвище, ім'я, по батькові, назву вищого навчального закладу латинською транслітерацією.
5. За яким принципом орфографії будуються правила написання слів разом, окремо, через дефіс; правила вживання великої букви; написання префіксів *при-* і *пре-*?
6. Як треба було б написати подані українські слова за фонетичним принципом?
Кучерявий, в'ється, умиваєшся, село, чеський, мавпячий, студентський, розхитати, ванна, змагаються, зцілити.
7. Знайдіть серед цих знаків піктограми, ідеограми, букви, інші типи знаків; аргументуйте свою відповідь:
 H_2O ; $(x + y) = 1$; ☎; щ; ©; sh; `; ДДПУ; №; 246; \$; %; Т.
8. Напишіть орфографічно подані слова:
Шча'с'т'а, ра'д'іс'ц', б'є'ц':а, зауда'н':а

Рекомендована література:

1. Голубовська І. О., Лучканин С. М., Чемес В. Ф. та ін. Вступ до мовознавства : підручник. Київ : Академвидав, 2016. 320 с.

2. Дубічинський В. В. Вступ до мовознавства. Харків, 2002. 241 с.
3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ, 2009. 336 с.
4. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 368 с.
5. Левицький В.В., Іваницька М.Л., Іваницький Р.В. Основи мовознавства : навчальний посібник. Чернівці, 2000. 155 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Лексикологія

1. Лексикологія, її розділи та предмет вивчення.
2. Слово, його значення.
3. Лексико-семантичні категорії.

Завдання:

1. Законспекуйте думки О. Потебні про внутрішню форму слова із праці «Думка і мова». Основні теоретичні твердження аргументуйте.
2. На прикладах поясніть значення термінів: концептуальне значення, конотативне значення, контекстуальне значення.
3. На прикладах східно-слов'янських, західно-слов'янських, південно-слов'янських і романо-германських мов проілюструйте випадки побутування міжмовної омонімії. Дібрані приклади запишіть і прокоментуйте.
4. За допомогою тлумачного словника з'ясуйте значення слів:
фаянс, хорал, чичероне, версифікація, цикламен, фіаско, регрес, попурі, свічадо, плеяда, фюзеляж, форпост, єдваб, рів'єра, віньєтка, мінестрель, жирандоль.

Рекомендована література:

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. Марії Зубрицької. Львів : Літопис, 2001. 832 с.
2. Ващенко В. С. Українська лексикологія: Семантико-стилістична типологія слів : посіб. для студ.-філол. Дніпропетровськ : ДДУ, 1979. 127 с.
3. Донець Л. С., Мацько Л. І. Вступ до мовознавства : практикум. Київ : Вища школа, 1989. 184 с.
4. Митько Н. А. Сучасна українська мова. Лексикологія. Матеріали для практичних занять : навч.-метод. посіб. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 64 с.
5. Сучасна українська літературна мова: лексикологія і фразеологія / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1973. 438 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

Стилістична диференціація словникового складу мови

1. Поняття стилю.
2. Загальна характеристика стилів мови і мовлення.
3. Стилістична диференціація лексики.

Завдання:

1. Згрупуйте слова за сферами вживання:

феєрія, літургія, возлюблений, інтеграл, дружинник, терція, геральдика, марево, нуклеїн, концепція, бухкати, баскетбол, депозит, сурма, крайка, сопричастя.

2. Випишіть із художньої літератури 10 речень із стилістично маркованими словами. Назвіть їхні ознаки.

3. Напишіть три тексти (у розмовному, художньому та публіцистичному стилях) на тему: „Українська національна ідея”.

4. Напишіть тексти в художньому та науковому стилях за поданим початком: *Горіх – дерево-тотем. За давньою легендою, Перун розлускавав навесні два горішки: з одного текла річка (дощ), а з другого виривався вогонь (блискавка); від луцення – грім. Згідно з повір'ям, горішок-двійник приносить щастя й багатство, його берегли, тримали в скрині. Волхви суворо забороняли рубати молоді горіхи (С. Плачинда).*

Рекомендована література:

1. Бевзенко С. П. Вступ до мовознавства : короткий нарис : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2006. 143 с.
2. Донець Л. С., Мацько Л. І. Вступ до мовознавства: Практикум. Київ : Вища школа, 1989. 184 с.
3. Дорошенко С. І., Дудик П. С. Вступ до мовознавства. Київ : Вища школа, 1974. 296 с.
4. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови: Семантична структура слова. Харків : Вища школа, 1977. 114 с.
5. Сучасна українська літературна мова: лексикологія і фразеологія / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1973. 438 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

Фразеологія та лексикографія

1. Фразеологія.
2. Історичний розвиток значень слів.
3. Лексикографія.
4. Принципи побудови словників різних типів.

Завдання:

1. З'ясуйте значення фразеологізмів та джерела їх походження.

Грати першу скрипку, не нюхати пороху, намилити шию, витати в емпіреях, неопалима купина, синій птах, нитка Аріадни, еолова арфа, осідлати Пегаса, притча во язицех, на заячий скік, знімати стружку, сіль землі, тридцять срібняків, розсипати кислиці, хоч конем грай, вмочити вус в молоко, скинути з себе ветхого Адама.

2. Доберіть фразеологізми-антоніми до запропонованих фразем. Поясніть їхнє значення.

Бути на коні, аж кипить у руках, витати в емпіреях, лізти на рожен, лавровий вінок, перебиватися на чорному хлібі, позичати у Сірка очей, світити ребрами, хоч конем грай, через пень колоду, старий лис.

3. Охарактеризуйте мікро- та макроструктуру Великого тлумачного словника сучасної української мови та Словника фразеологізмів української мови.

4. Проаналізуйте найважливіші тлумачні словники української мови.

5. Випишіть 20 найменувань словників фахових термінів із різних галузей. Прокоментуйте особливості структури одного із них.

Рекомендована література:

1. Ващенко В. С. Українська лексикологія: Семантико-стилістична типологія слів : посібник для студентів-філологів. Дніпропетровськ : ДДУ, 1979. 127 с.

2. Дубічинський В. В. Вступ до мовознавства. Харків, 2002. 241 с.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 368 с.
4. Митько Н. А. Сучасна українська мова. Лексикологія. Матеріали для практичних занять : навчально-методичний посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 64 с.
5. Сучасна українська літературна мова: лексикологія і фразеологія / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1973. 438 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12

Етимологія. Ономастика

1. Етимологія. Принципи наукової етимології.
2. Історичні зміни в лексиці.
3. Ономастика.

Завдання:

1. Законспекуйте статтю «Семантична структура слова» (Селіванова О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля. Київ, 2008. С. 86–93.)

2. Підготуйте письмове повідомлення «Сучасний ономастичний простір Львівщини» (регіональна топоніміка).

3. Проаналізуйте 5 словникових статей з Етимологічного словника української мови. Прокоментуйте ремарки, відсилкові статті та умовні скорочення.

4. З художньої літератури випишіть 20 архаїзмів та 20 історизмів. Поясніть їхнє значення та доцільність уживання.

5. Розмежуйте слова на дві групи:

- а) архаїзми;
- б) історизми.

До першої групи доберіть сучасні відповідники.

возсіяти, ланіти, червінець, лікоть, сажень, глагол, нетій, кошовий, подушне, зигзиця, пектораль, кобеняк, марець, уста, рало, десниця, спудей, гривна, волость, пуд, брань, шеляг, длань, грядущий.

Рекомендована література:

1. Бевзенко С. П. Вступ до мовознавства: короткий нарис : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2006. 143 с.
2. Дубічинський В. В. Вступ до мовознавства. Харків, 2002. 241 с.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : «Академія», 2000. 368 с.

4. Сучасна українська літературна мова: лексикологія і фразеологія / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1973. 438 с.
5. Тищенко К. Основи мовознавства : системний підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2007. 308 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 13

Граматика

1. Граматика: предмет і значення .
2. Вибір граматичних норм.
3. Граматичні значення. Граматичні категорії.
4. Морфологічна будова слова.

Завдання:

1. Якими мовними засобами виражаються граматичні значення у прикладах різних мов? Наведіть приклади.

2. Проаналізуйте приклади. Поясніть їх граматичне значення і способи вираження.

а) я – мене, мені; великий – більший; добре – краще.

б) I – me, she – her, big – bigger, the biggest; good – better, the best; many – more.

3. Визначте рід поданих іменників. Сформулюйте правила визначення роду іноземних іменників.

Поні, аташе, сулугуні, шимпанзе, колібри, какаду, авеню, фламінго, івасі, Калахарі, Страмболі, кольрабі, Капрі, АТС, ООН, каніфоль, ярмарок, ступінь, степінь, біль, шампунь, Ориноко, Арагві.

4. Відредагуйте словосполучення:

мудрі леді, швидкий таксі, яскрава боа, смачна рагу, розумні ківі, мудре аташе, талановите Руссо, металева шасі.

5. Згрупуйте слова за частинами мови. Позначте корені. Поясніть, чи збігається поділ слів на частини мови і на групи за спорідненістю коренів.

П'ятірка, ун'ятьох, освоїтися, по-свійськи, п'ятеро, свій, тихо, п'ятий, свояк, тихенький, тиша, затихнути.

6. Запропоновані слова поділіть на морфеми. З'ясуйте, які афікси словотворчі, а які формотворчі:

Добрий, добренький, добрішати, по-доброму, доброта;

Співати, заспівати, спів, співучий, співак, співець;

Писати, записаний, писання, письмо, записка;

Весна, веснувати, весняний, розвеснено.

7. Знайдіть синтетичні і аналітичні граматичні форми. Яке граматичне значення вони виражають?

Напишу, писатиму, буду писати.

Зателефоную, буду телефонувати, телефонуватиму.

Тепліший, найтепліший, більш теплий.

Big, bigger, the biggest.

Рекомендована література:

1. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ : Наук. думка, 1988. 256 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 368 с.
3. Левицький А. Е., Сингаївська А. В., Славова Л. Л. Вступ до мовознавства : навчальний посібник. Київ, 2006. 104 с.
4. Українська мова. Енциклопедія / за ред. М. В. Русанівського, О. О. Тараненка (співавтори), М. П. Зяблюка та ін. Київ : „Українська енциклопедія”, 2000. С. 659–679.
5. Ющук І. П. Вступ до мовознавства. Київ: Рута, 2000. 128 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 14

Морфологія

1. Морфологія як розділ мовознавства.
2. Характеристика основних частин мови та своєрідність їх виділення в різних мовах світу.

Завдання:

1. Перепишіть, надпишіть, до якої частини мови належить кожне слово пропонуваного тексту.

Сумно, сумно серед неба сяє білолиций. Понад Дніпром козак іде, може з вечорниці. Іде сумний, невеселий, ледве несуть ноги. Може, дівчина не любить за те, що убогий (Т. Шевченко).

2. Визначте, якими граматичними категоріями характеризуються слова категорії стану (предикати).

Сумно. Струнно. Перелітно. Голосисто. Невимовно. Вербно. Терпко. Брунькоцвітно. Незабутньо колісково (В. Калашник).

3. З'ясуйте явище переходу однієї частини мови в іншу на прикладі української та англійської мови.

4. Запишіть 10 слів з іноземної мови, яку ви вивчаєте. Поділіть їх на такі структурно-семантичні групи: а) самостійні слова; б) службові слова; в) вигуки.

Рекомендована література:

1. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ : Наук. думка, 1988. 256 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 368 с.
3. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія. Вінниця : Поділля-2000, 2003. 464 с.
4. Українська мова. Енциклопедія / за ред. М. В. Русанівського, О. О. Тараненка (співавтори), М. П. Зяблюка та ін. Київ : „Українська енциклопедія”, 2000. С. 659–679.
5. Ющук І. П. Вступ до мовознавства. Київ: Рута, 2000. 128 с

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 15

Синтаксис

1. Синтаксис як розділ граматики.
2. Словосполучення.
3. Речення та його ознаки.
4. Складне синтаксичне ціле.
5. Актуальне членування речення.

Завдання:

1. Подані словосполучення перетворіть в речення, зберігаючи лексичну тотожність:

його приїзд, гарна погода, крик дитини, прибуття гостей, читання книги, вирішення проблеми.

2. Розподіліть словосполучення: а) за структурними типами; б) за семантичними типами:

рідна домівка, дехто в сірому, місячна ніч, займатися спортом, прогулянка верхи, жінка з дитиною, навчатися в школі, один із них, право на відпочинок, плакати від радості, зимовий вечір, час вставати, колона мітингувальників.

3. Назвіть найпоширеніші синтаксичні помилки в наукових текстах. Свою відповідь підтвердьте прикладами із журнальних статей.

4. Випишіть два фрагменти із художнього або публіцистичного тексту, де б простежувалося актуальне членування речення: а) із послідовним співвідношенням тем; б) із паралельним співвідношенням тем.

Рекомендована література:

1. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Семантико-синтаксична структура речення. Київ, 1983. 219 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 368 с.

3. Левицький В. В., Іваницька М. Л., Іваницький Р. В. Основи мовознавства : навчальний посібник. Чернівці, 2000. 155 с.
4. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови : підручник. Київ : Вид. центр «Академія», 2004. 408 с.
5. Ющук І. П. Вступ до мовознавства. Київ : Рута, 2000. 128 с.

ОРІЄНТОВНІ ВЗІРЦІ ПИСЬМОВИХ РОБІТ

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Запишіть текст спрощеною фонетичною транскрипцією.

Знайдіть і опишіть позиційні й комбінаторні вияви голосних і приголосних фонем у поданому тексті. (5 б.)

Вечоріло. Теплий весняний вітер гойдав на своїх пружних крилах черемхові трунки. Шаленіли у прохолодних затінках гаїв солов'ї, лунали їхні срібні витьохки над тихими плесами озерець і заток. І здавалося, що вони час від часу здригалися від солодоців тих співів, бралися ряботинням хвильок і знову завмирили... Ба, навіть сонце спинило поважний плин – шубовснуло в Почайну, дослухається до гуків і шумів весни. Серце людське мліло й також завмирало від краси вічної. І повнилося буйством, жаданням життя. Наливалось вірою у свою неперейденість і вічність. Гой ти, отче Местивою, даремні твої слова про миттєвість людського життя! Воно вічне! Як і ця весна, і буяння, і солов'їний шал (Р. Іванченко).

2. Із поданого переліку виберіть фонетичні слова, у яких відбувається асиміляція приголосних за дзвінкістю. Запишіть фонетичною транскрипцією. (2 б.)

Якби, тут же, сніг, молотьба, наш брат, світ, хоч би, лічба, так би, світ був, вокзал, просьба, у нас буде, заплутаний, потьмяніти, анекдот, міцний, дощ був, тліти, голос дзвенів, як же, отже, сниться, осьде, ваш директор, так би, молитва, пісня, отримати, беріть же, боротьба, так далі, ось де, кісьба.

3. Випишіть слова, у яких відбулося розподібнення приголосних і схарактеризуйте види дисиміляцій. (2 б.)

1. Звільна, обережно переступаючи з ноги на ногу, він почав брести ріку (І. Франко). 2. Дякую тобі, сестро, що навчила коси плести (Н. тв.). 3. Сидять собі, розмовляють, А дехто й куняє (Т. Шевченко). 4. От моторніші кинулись до греблі, відчепили мірошників човен... та й поїхали визволяти, хто там кричить (Г. Квітка-Основ'яненко). 5. Весільних рушників не знімати, молода їде

за нами (О. Довженко). 6. Мій лицарю, любий пане, се мені гірка образа, – я не звикла продавати свого серця за червінці! (Леся Українка). 7. В одному місці розрослись чималі вишні, а далі од берега, коло самих хат, ростуть дикі груші та яблуні, розкинувши своє широке гілля понад соняшниками (І. Нечуй-Левицький). 8. Вітер стих, і чистий свіжий сніг сріблом сяяв під блакитним саявом неба (М. Коцюбинський).

4. Які з фонетичних процесів превалюють у наведених словах? (1б.)

Левонтій, Італія, радіво, фіялка, скорпійон.

1. Дієреза. 2. Протеза. 3. Епентеза. 4. Метатеза.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

1. Які алфавіти належать до консонантно-звукової системи, а які до вокалізовано-звукової системи письма? 1 б.

2. Слов'янський алфавіт виник у : 1 б.

- 1) V–VI ст.
- 2) VII–VIII ст.
- 3) IX–X ст.
- 4) XV–XIV ст.
- 5) XVII–XVIII ст.

3. Продовжіть синонімічні ряди: 4 б.

а) розумний, недурний,

б) благодіяти, заклипати,

4. Складіть 2–3 речення із контекстуальними синонімами. 4 б.

5. До запропонованих фразеологізмів доберіть фразеологізми-антоніми: 6 б.

Бити збивати, аж пальці знати, живіт присох до спини, лавровий вінець, через пень-колоду, розсипати кислиці, лізти на рожен, хоч конем грай, як хап ухопив, не з заячого пуху.

6. Згрупуйте подані нижче слова за частинами мови. 5 б.

Стільки, Павло, біля, один, овва, хазяйновитий, гукати, тисячі, міцно, проте, бажають, щойно, серед, по-дружньому, лежачий, четверо, ніякий, авжеж, гаряче, ой, сезонний, кількасот, все ж, дбайливість, абихто, занадто, віддавна, агов, здуру, ніби, дарма що, умисне, що-небудь, між, нехай, норовистий, зарево.

7. Розмежуйте синтетичні і аналітичні граматичні форми. Яке граматичне значення вони виражають 5 б.

Прочитаю, читатиму, буду читати;

холодніший, найхолодніший, більш холодний;

зателефоную, буду телефонувати, телефонуватиму;

приємніше, більш приємно, найприємніше, найменш приємно.

The play, books, le diner, beautiful, most interesting.

8. Який тип зв'язку у цих словосполученнях? 6 б.

а) гарна робота;

- б) уважно дивитись;
- в) писати листа;
- г) які ще типи зв'язків є?

Наведіть приклади

9. Які морфологічні явища простежуються у наведених прикладах? (субстантивація, прономіналізація, ад'єктивація, адвербіалізація) **4 б.**

- а) У вихідний ми *цілий* день спілкувалися з природою;
- б) ...*одно-однісіньке* під тином сидить собі в старій ряднині .
- в) *Сучасне* завжди на дорозі з минулого в майбутнє.
- г) Не проміняйте *неповторне* на сто ерзаців у собі.

10. Відредагуйте речення: **6 б.**

1. Незабаром дивіться на екранах своїх телевізорів художні фільми «Я буду чекати» (з серіалу «Падші ангели») та «Оживша мумія». 2. Фірма купує «сівші», згорівші кінескопи, деталі для телевізорів та радіоприймачів. 3. Завідуючий прийомною буде о 18 годині. 4. Сучасне покоління шукає відповіді на складні хвилюючі питання сьогодення. 5. Під час миття деталей машин не можна користуватися звичайними миючими засобами. 6. Запропоноване авторами книги поняття гуманітарних технологій відбиває реально існуючі акти організації виробничих процесів.

11. Провідмініяйте числівник 557. **3 б.**

12. Визначте дієвідміну дієслів: **5 б.**

Сіяти, орати, молоти, оцінити, бігти, кричати, любити, бажати, пекти, полоти, колоти, молотити.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Місце мовознавства в системі наук.
2. Структура мовознавства.
3. Підходи до вивчення мови. Методи її дослідження.
4. Мова, її природа й функції.
5. Природні й штучні мови.
6. Мова й суспільство. Статус мови в суспільстві.
7. Мовна політика держави. Мовна ситуація.
8. Літературна мова й позалітературні елементи.
9. Мова й мислення.
10. Мова як знакова система.
11. Мова й мовлення.
12. Структура мови (мовні рівні та їх одиниці).
13. Гіпотези походження мови.
14. Закономірності розвитку мов.
15. Розвиток і функціонування мов у різні історичні періоди.
16. Генеалогічна класифікація мов світу. Групи індоєвропейської сім'ї мов.
17. Романська група мов: склад, територія поширення, статуси мов.
18. Германська група мов: склад, територія поширення, статуси мов.
19. Слов'янська група мов: склад, територія поширення, статуси мов.
20. Фонетика як розділ мовознавства. Фонетичне членування мовленнєвого потоку.
21. Аспекти вивчення звуків: фізичний, фізіологічний, функціональний.
22. Класифікація голосних і приголосних. Транскрипція, її види і значення.
23. Фонема як одиниця фонології. Ознаки, позиції та варіанти фонем.

24. Позиційні зміни звуків у мовленні.
25. Комбінаторні зміни звуків у мовленні.
26. Історичні та синхронні фонетичні процеси.
27. Фонетичні закони.
28. Орфоепія як розділ мовознавства.
29. Просодичні засоби мови (наголос, інтонація).
30. Наголос: визначення, види, значення.
31. Значення письма в історії суспільства. Передумови виникнення письма.
32. Етапи розвитку графічного письма.
33. Графіка. Алфавіт. Основні графічні системи світу.
34. Орфографія. Принципи орфографії.
35. Лексикологія як розділ мовознавства.
36. Слово як одиниця мови. Ознаки слова. Слово й лексема.
37. Лексичне значення та його види.
38. Умотивованість слова. Поняття «внутрішня форма слова».
39. Розряди слів за значенням (полісемічні слова, синоніми, антоніми, омоніми, гіпоніми, конверсиви).
40. Поняття «лексико-семантична система мови», «лексико-семантичне поле», «лексико-семантична група слів». Парадигматичні й синтагматичні відношення.
41. Класифікація лексики за функціонально-стильовою належністю, частотою вживання, емоційно-експресивним забарвленням.
42. Історичні зміни словникового складу мови: причини змін, неологізми й застарілі слова, запозичення.
43. Поняття «фразеологія». Фразеологізми: визначення, класифікація, джерела походження.
44. Поняття «лексикографія». Типи словників.
45. Морфеміка. Морфема, її ознаки. Види морфем. Омонімія морфем.
46. Поняття «словотвір». Способи творення нових слів у мові. Морфонологія. Поняття «продуктивність» у словотворі.

47. Граматика як розділ мовознавства. Граматичне значення, граматична форма, граматична категорія.

48. Синтетичні й аналітичні способи вираження граматичних значень.

49. Критерії виділення частин мови. Лексико-граматичні класи слів у різних мовах.

50. Словосполучення: визначення, ознаки, типи, синтаксичні зв'язки в них.

51. Речення та його ознаки. Типи речень.

52. Актуальне членування речення.

53. Пунктуація як розділ мовознавства. Види розділових знаків.

54. Текст як синтаксична одиниця. Засоби зв'язку частин тексту.

55. Функціональні стилі мови та їх характеристика.

56. Сутність типологічної класифікації мов світу. Типи мов за будовою.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ажнюк Б. М. Європейські засади мовної політики. *Мовознавство*. № 2. 2016. С. 3–14.
2. Бевзенко С. П. Вступ до мовознавства: короткий нарис : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2006. 143 с.
3. Бережняк В. М. Лекції зі вступу до мовознавства в таблицях : навчально-методичний посібник. Ніжин, 2001. 52 с.
4. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ : АртЕк, 1996. 224 с.
5. Булаховський Л.А. Виникнення і розвиток літературних мов. *Вибр. праці в 5 т.* Київ, 1975. т. 1. С. 321–470.
6. Ганич Д.І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища школа, 1985. 360 с.
7. Герета Н. М., Торчинський М. М. Вступ до мовознавства. Київ, 2000.
8. Голубовська І. О., Лучканин С. М., Чемес В. Ф. та ін. Вступ до мовознавства : підручник. Київ : Академвидав, 2016. 320 с.
9. Горох Г.В. Вступ до мовознавства. Кам'янець-Подільський, 2002.
10. Донець Л. С., Мацько Л. І. Вступ до мовознавства : практикум. Київ : Вища школа, 1989.
11. Дорошенко С. І., Дудик П. С. Вступ до мовознавства. Київ : Вища школа, 1974.
12. Дрогомирецький П. П., Пена Л. І. Вступ до мовознавства : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2015.
13. Дубічинський В. В. Вступ до мовознавства. Харків, 2002.
14. Єрмоленко С.Я. Короткий словник лінгвістичних термінів. Київ, 2002.
15. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Вступ до психолінгвістики : навчальний посібник. Острог, 2002.
16. Звонська Л. Л., Корольова Н. В., Лазер-Паньків О. В. та ін. Енциклопедичний словник класичних мов. 2-ге вид. випр. і допов. Київ : ВПЦ „Київський університет”, 2017.

17. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2006. 336 с.
18. Кириченко Г. С. Нариси загального мовознавства : навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. Київ, 2008.
19. Кійко Ю. Є., Мацкуляк Ю. Й., Кійко С. В. Вступ до мовознавства : тести. Чернівці, 2010.
20. Кочерган М. Вступ до мовознавства : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. Київ : Видавничий центр Академія, 2002. 368 с.
21. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія. Вінниця : Поділля-2000, 2003. 464 с.
22. Кучинський Б. В. Навчально-методичний комплекс з курсу «Вступ до мовознавства» для студентів факультету іноземних мов. Кіровоград, 2004.
23. Левицький А. Е., Сингаївська А. В., Славова Л. Л. Вступ до мовознавства : навчальний посібник. Київ. 2006. 104 с.
24. Левицький В. В., Іваницька М. Л., Іваницький Р. В. Основи мовознавства : навчальний посібник. Чернівці, 2000.
25. Левицький Ю.-М. Людські мови. Монреаль, Львів, 2013. 1804 с.
26. Левицький Ю.-М. Мови світу: енциклопедичний словник. Львів : Місіонер, 1998. 204 с.
27. Лінгвістичний аналіз : практикум : навчальний посібник / за ред. Г. Р. Передрій. Київ, 2005.
28. Мазуркевич Л. В. Вступ до мовознавства. Київ. 2002.
29. Матвієнко А. Рідне слово. Київ, 1995. 160 с.
30. Монжалеї Т. К. Вступ до мовознавства : навчальний посібник. Суми, 2011. 183 с.
31. Потапенко О.І. Цікаве мовознавство. Біла Церква, 1996. 190 с.
32. Радевич-Винницький Я. Ідентичність та її мовний компонент у не одномовному суспільстві: українські реалії. *Мова і суспільство. Вип. 2*. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2011. С.101–114.

33. Радевич-Винницький Я. Мовна складова національного буття: Студії з української лінгвонаціології. Київ – Дрогобич : Посвіт, 2013. 268 с.
34. Росетті А. Вступ до фонетики. Київ : Вища школа, 1974. 140 с.
35. Руда О. Комунікативні девіації в умовах українсько-російського білінгвізму. Київ, 2009.
36. Селігей П. Мовна свідомість: структура, типологія, виховання. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2012. 118 с.
37. Семчинський С. В. Вступ до порівняльно-історичного мовознавства. Київ, 2002.
38. Семчинський С.В. Семантична інтерференція мов. Київ, 1973.
39. Соссюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. Київ : Основи, 1998. 324 с.
40. Терехова Д. І. Вступ до мовознавства : навчальний посібник. Київ, Полтава, 2012.
41. Тищенко К. Основи мовознавства : системний підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2007.
42. Українська мова. Енциклопедія. Київ, 2000. 752 с.
43. Харченко С. В. Вступ до мовознавства. Київ, 2004.
44. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови. Харків, 2002.
45. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900–1941): Стан і статус. Вибрані праці. Книга І: Мовознавство. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. С. 26–280.
46. Ющук І. П. Вступ до мовознавства. Київ : Рута, 2000. 241 с.
47. Ющук І. П. Лекції зі вступу до мовознавства. Київ : Міжнар. ін-т лінгвістики і права, 1995. 106 с.

Навчально-методичне видання

Уляна ГАЛІВ, Михайло ПАНОЧКО

. ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА:
завдання для самостійної роботи студентів

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Редактор
Ірина Невмержицька

Технічний редактор
Ірина Артимко

Здано до набору 26.08.2024 р. Формат 60х90/16. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 2.50 Зам. 77.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка.
(Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників та розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5140 від
01.07.2016 р.). 82100, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24, к. 31.